

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Dominika Izdebska

przy udziale prokuratora Jerzego Kopcia del. do Prokuratury Krajowej,

w sprawie X.3 Y.3

skazanego z art. 200 § 3 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 marca 2025 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 27 lutego 2024 r., sygn. akt II Ka 354/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Nowym Sączu

z dnia 13 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 552/22,

**1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. uchyla zaskarżony
wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego
w Nowym Sączu i przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego
rozpoznania;**

2. zarządza zwrot X.3 Y.3 opłaty od kasacji.

Tomasz Artymiuk

Paweł Wiliński

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 552/22, Sąd Rejonowy w Nowym Sączu, uwzględniając wniosek oskarżonego X.3 Y.3 złożony w trybie art. 387 k.p.k., uznał go za winnego sześciu czynów: 1) z art. 200 § 3 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.; 2) z art. 200 § 4 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.; 3) z art. 200a § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.; 4) z art. 200 § 1 k.k. i art. 201 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.; 5) z art. 200 § 3 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.; 6) z art. 200 § 4 k.k. i art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Za każde z tych przestępstw wymierzył skazanemu jednostkowe kary pozbawienia wolności, a następnie karę łączną 3 lat pozbawienia wolności. Orzekł nadto wobec oskarżonego łączny zakaz zajmowania wszelkich stanowisk, wykonywania wszelkich zawodów albo działalności związanej z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi na okres 14 lat, łączny zakaz przebywania w środowiskach lub miejscach w których odbywa się wychowanie, edukacja, leczenie małoletnich i opieka nad nimi, a także zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną X. Y. i zbliżania się do niej na odległość mniejszą niż 50 metrów na okres 14 lat, nadto orzekł zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną X.1 Y.1 i zbliżania się do niej na odległość mniejszą niż 50 metrów na okres 10 lat. Orzekł też nawiązkę na rzecz X. Y. w kwocie 15.000 zł oraz nawiązkę na rzecz pokrzywdzonej X.1 Y.1 w kwocie 8.000 zł.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, wyrokiem z dnia 27 lutego 2024 r., sygn. akt II Ka 354/23, utrzymał zaskarżone orzeczenie w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

„mogące mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia rażące naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. w związku z art. 387 § 1 k.p.k. oraz art. 447 § 5 k.p.k. skutkując wystąpieniem okoliczności wymienionej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. poprzez :

1/ Uznanie przez Sąd Okręgowy że oskarżony działając bez obrońcy przed Sądem I instancji złożył wniosek o skazanie bez rozprawy i zgodził się w sposób

przemyślany i wolny od jakichkolwiek wad na przedstawione ostatecznie propozycje bezwzględnej kary pozbawienia wolności, aczkolwiek opinia biegłych psychiatry, psychologa i seksuologa z dnia 27.04. 2022 r. analizując etiologię zachowania skazanego nie uznała za konieczne przeprowadzenia badania EEG celem ustalenia ew. schorzeń czynnościowych i organicznych mózgu wykluczając mimo to zmiany w odniesieniu do zmian organicznych woun (vide: analiza opinii dot. typu nieprzystosowanego), a także nie rozważając, czy nadużywanie alkoholu przez skazanego tempore criminis nie skutkowało wtórnym obniżeniem ogólnej sprawności intelektualno-poznawczej o podłożu organicznym także zmianami w sposobie myślenia mającymi wpływ na jego decyzje dotyczące wniosku o wydanie wyroku, a nadto;

2/ Nierozważenie uchybienia polegającego na powinności obligatoryjnej obrony skazanego przed Sądem I instancji (art. 79 § 4 k.p.k.) pomimo opinii biegłych lekarzy psychiatrów, iż jego poczytalność w czasie popełnienia czynu nie była wyłączona ani w znacznym stopniu ograniczona a nadto pomimo przyjęcia, że stan zdrowia psychicznego X.3 Y.3 pozwala mu na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, w sytuacji gdy ustawodawca wymaga, aby Sąd nie tylko przestrzegł oskarżonego mając na uwadze, okoliczności przedstawione powyżej przed konsekwencjami dobrowolnego poddania się karze, związanymi z ograniczeniem możliwości zaskarżenia wyroku, ale także nie pouczył o możliwości cofnięcia wniosku, czy też złożenia w sprawie zarządzenia przerwy do dłuższego namysłu, o której to drugiej możliwości jest mowa w uzasadnieniu wyroku Sądu II instancji, zanim skutki konsensusu staną się nieodwracalne, zwłaszcza że wniosek oskarżyciela publicznego dotyczył w zakresie kary zasadniczej tak przed (trzy lata i sześć miesięcy), jak i po modyfikacji (trzy lata) kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia za czyny z art. 200 § 1 k.k., art. 200 § 3 k.k., art. 200 § 4 k.k., art. 201 k.k. i art. 200a § 2 k.k.”

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu odwoławczego oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Nowym Sączu i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację Prokurator Rejonowy w Nowym Sączu wniosła o

oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy oskarżonego okazała się oczywiście bezzasadna, zaś wobec rozpoznania jej na rozprawie i ujawnienia w ustnych motywach powodów tej oceny odstąpiono od ich pisemnego referowania. Jednocześnie jednak podczas rozpoznawania kasacji Sąd Najwyższy stwierdził z urzędu wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., która obligowała do uchylenia orzeczeń Sądów obu instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Nowym Sączu.

Przyczyną wystąpienia wskazanej wady prawnej było uchybienie wymogom zapewnienia skazanemu obrońcy, w sytuacji, gdy zachodził w sprawie przypadek obrony obligatoryjnej, o którym mowa w art. 79 § 2 k.p.k. Jak bowiem wynika z akt sprawy w toku postępowania przygotowawczego prokurator powołał dowód z opinii biegłych psychiatrów oraz biegłego seksuologa celem stwierdzenia czy występują u oskarżonego okoliczności, o których mowa w art. 31 § 1 i 2 k.k., zaburzenia osobowości, zaburzenia preferencji seksualnych, uzależnienie od alkoholu, a także okoliczności z art. 79 § 1 pkt. 4 k.p.k., tj. czy stan zdrowia oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny. Nie budzi przy tym wątpliwości w orzecznictwie, a także w ocenie niniejszego składu Sądu Najwyższego, że już sama decyzja o powołaniu tego dowodu oznacza rzeczywiste ujawnienie się po stronie organu procesowego, tu prokuratora, „uzasadnionej wątpliwości” w rozumieniu art. 79 § 1 pkt. 3 i 4 k.p.k.

W sporządzonej opinii sądowo psychiatryczno-seksuologicznej (k. 156) nie stwierdzono występowania nieprawidłowości w osobowości oskarżonego, w tym choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego, wskazano też na zachowaną zdolność rozpoznania znaczenia podejmowanych zachowań i zdolność do udziału w postępowaniu oraz prowadzenia obrony w sposób samodzielny i rozsądny. Zatem istniały procesowe podstawy do stwierdzenia, że udział obrońcy w sprawie oskarżonego nie jest obowiązkowy. Tym samym sąd, działając albo na wniosek prokuratora już na etapie postępowania przygotowawczego albo z urzędu po wniesieniu aktu oskarżenia, uprawniony był do wydania w tym zakresie

odpowiedniego postanowienia. Brak takiego orzeczenia, wobec jednoznacznego brzmienia art. 79 § 4 k.p.k. oznaczał jednak, że obrona oskarżonego z udziałem obrońcy w toku postępowania była od chwili wydania postanowienia o powołaniu biegłych i pozostawała w toku dalszego postępowania obligatoryjna.

Tymczasem, jak wynika z akt sprawy Sąd Rejonowy w Nowym Sączu, mimo stosunkowo niewielkiej obszerności akt sprawy, nie dostrzegł tej okoliczności. W konsekwencji wbrew jednoznacznej regulacji procesowej nie zapewnił oskarżonemu obrońcy z urzędu, a sam oskarżony nie korzystał z pomocy obrońcy z wyboru. Oskarżony nie miał w szczególności obrońcy na rozprawie przed Sądem I instancji w dniu 9 marca 2023 r. oraz w dniu 13 kwietnia 2023 r., a więc na etapie na którym złożył wniosek o dobrowolne poddanie się karze i kiedy zapadł w tej sprawie wyrok skazujący. Oskarżony ustanowił obrońcę z wyboru dopiero na etapie postępowania odwoławczego.

Okoliczności związane z naruszeniem art. 79 § 4 k.p.k. nie były podnoszone w apelacji, nie dostrzegł ich także z urzędu Sąd odwoławczy, ani autor kasacji wniesionej w tej sprawie. Nie zmienia to jednak faktu, że uchybienie to miało miejsce, a oskarżony nie miał obrońcy w postępowaniu sądowym w wypadku określonym w art. 79 § 1 k.p.k., tj. gdy jego obrona musiała być prowadzona obligatoryjnie z udziałem obrońcy. Mimo zatem tego, że jak wynika z akt sprawy, przebiegu postępowania i podjętych rozstrzygnięć, oskarżony był świadomy swojej sytuacji prawnej, rozumiał znaczenie złożonego wniosku z art. 387 § 1 k.p.k. i uzgodnił z prokuratorem przy braku sprzeciwu pokrzywdzonych propozycję w zakresie wysokości kary, to jednak powyższe uchybienie w zapewnieniu obrońcy z urzędu oznacza wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 10 k.p.k. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 maja 2022 r., I KZP 10/21 i powołane tam dalsze orzeczenia). Stwierdzenie to obliuguje Sąd Najwyższy do uchylenia orzeczeń Sądów obu instancji oraz przekazania sprawy do jej ponownego rozpoznania.

Orzekający w tej sprawie ponownie Sąd Rejonowy w Nowym Sączu będzie miał w szczególności na uwadze kwestię oceny zdolności oskarżonego do samodzielnego prowadzenia obrony, a także fakt, że do uchylenia orzeczeń w tej

sprawie doszło w wyniku rozpoznania apelacji i kasacji wniesionych wyłącznie na korzyść oskarżonego.

Z powyższych względów orzeczono jak w sentencji.

[J.J.]

[r.g.]

Tomasz Artymiuk Paweł Wiliński Małgorzata Wąsek-Wiaderek